

**PROGRAM USUWANIA
BARSZCZU SOSNOWSKIEGO
Z TERENU GMINY ŚWIDWIN
NA LATA 2018 - 2023**

Świdwin, maj 2018 r.

Spis treści:

1. Cele i założenia Programu.....	3
2. Charakterystyka rośliny.....	4
3. Szkodliwość rośliny, pierwsza pomoc.....	4
3. 1. Szkodliwość rośliny.....	4
3.2. Pierwsza pomoc po kontakcie z barszczem:.....	5
4. Regulacje prawne określające obowiązek usuwania barszczu.....	5
5. Metody zwalczania.....	6
5. 1. Zwalczanie mechaniczne.....	6
5. 2. Zwalczanie chemiczne.....	7
5.3. Okres prowadzenia zabiegów.....	8
6. Ocena stanu aktualnego	8
6.1. Położenie, powierzchnia, liczba ludności Gminy Świdwin.....	8
6.2. Skupiska barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Świdwin.....	9
7. Działania zrealizowane	9
8. Działania planowane.....	9
9. Zasady finansowania działań wynikających z realizacji Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin.....	10
10. Okres realizacji Programu.....	10
11. Sposób edukacji i informacji społeczeństwa w zakresie problematyki usuwania barszczu Sosnowskiego.....	10
12. Harmonogram realizacji Programu.....	11
13. Wskaźniki monitorowania Programu.....	11
14. Metody i harmonogram usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin.....	11
15. Zadania podmiotu wykonującego prace związane z bezpośrednim zwalczaniem rośliny barszcz Sosnowskiego.....	12
16. Wnioski.....	12
17. Wykaz wykorzystanej literatury.....	13
18. Przepisy prawa.....	13

1. Cele i założenia Programu.

Celem głównym Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin na lata 2018 - 2023 jest ograniczanie rozprzestrzeniania się i zwalczanie rośliny noszącej nazwę barszcz Sosnowskiego na terenie Gminy Świdwin.

Cele szczegółowe to:

- 1) sporządzenie zbiorczej informacji dotyczącej lokalizacji i powierzchni obszarów zajmowanych przez barszcz Sosnowskiego;
- 2) wskazanie terenów charakteryzujących się masowym występowaniem barszczu Sosnowskiego, znajdujących się w pobliżu miejsc zamieszkałych – najbardziej niebezpiecznych;
- 3) edukacja Mieszkańców Gminy i właścicieli terenów zajętych przez barszcz w zakresie szkodliwości rośliny;
- 4) poinformowanie Mieszkańców Gminy i właścicieli terenów zajętych przez barszcz o regulacjach prawnych określających obowiązek usuwania barszczu;
- 5) popularyzacja metod usuwania barszczu i zasad bezpieczeństwa stosowanych w czasie usuwania barszczu;
- 6) popularyzacja informacji o możliwości pozyskania środków finansowych na dofinansowanie kosztów usuwania barszczu.

Potrzeba realizacji Programu wynika z konieczności intensyfikacji działań mających na celu eliminację zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego związanego z istnieniem stanowisk barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Świdwin.

Realizacja Programu będzie procesem długotrwałym, co wynika z cech charakterystycznych rośliny, możliwości finansowych właścicieli gruntów zajętych przez barszcz i regulacji prawnych określających tryb realizacji obowiązku usuwania barszczu Sosnowskiego.

Żywotność nasion, zdolność rośliny do regeneracji i brak naturalnego wroga powodują, że walka z tą rośliną jest bardzo trudna. Dlatego też należy ją zaplanować na okres najmniej 3 do 5 lat. Przy walce z barszczem istotne jest kompleksowe działanie i konsekwencja w powstrzymywaniu jego inwazji. Głównym problemem przy zwalczaniu barszczu jest jego ogromna zdolność do regeneracji oraz wielka ilość nasion znajdujących się w glebie i zachowujących zdolność kiełkowania przez kilka lat. Jedna roślina może wytworzyć około 20 000 owoców, z których każdy zawiera po 2 nasiona, co daje łącznie 40000 nasion. Zakładając, że tylko część z nich wykiełkuje i da początek nowym roślinom, potężny potencjał rozrodczy tej rośliny stanowi istotne zagrożenie.

Aby skutecznie zlikwidować i zapobiegać rozprzestrzenianiu się inwazyjnego gatunku oraz zminimalizować koszty jego zwalczania należy:

- 1) na terenach zajętych przez barszcz, regularnie i aż do skutku wykonywać zabiegi usuwania barszczu, co jest szczególnie ważne na obrzeżach pól, wzdłuż dróg, cieków wodnych, łąkach;
- 2) prowadzić działania zapobiegawcze - stale monitorować dotychczasowe stanowiska występowania barszczu;
- 3) podjąć działania zwalczające w sytuacji gdy zawiodą sposoby zapobiegawcze i barszcz pojawi się ponownie lub na nowych obszarach.

2. Charakterystyka rośliny

Barszcz Sosnowskiego – gatunek rośliny zielnej, należący do rodziny selerowatych. Pochodzi z rejonu Kaukazu, skąd został sprowadzony do Europy w XIX wieku jako roślina ozdobna. Szybko rozprzestrzenił się na rozległe obszary Europy środkowej i wschodniej.

W Polsce, po raz pierwszy pojawił się w 1958 r., sprowadzony do ogrodu roślin leczniczych Akademii Medycznej we Wrocławiu, jako nowa roślina paszowa podarowana dla bratniego narodu przez naukowców z Leningradzkiego Wszechniastkowego Instytutu Uprawy Roślin. Po kilku latach rozpoczęto jego uprawę w gospodarstwach rolniczych. Prowadzone w latach 60 - 70 XX w. w Państwowych Gospodarstwach Rolnych próby żywienia bydła kiszonką z barszczu, nie powiodły się ze względu na niechęć zwierząt do nowej paszy oraz jej niebezpieczne oddziaływania na przewód pokarmowy. Pod koniec lat 70 XX w. zaczęto wycofywać się z tych upraw, było już jednak za późno, doszło bowiem do rozprzestrzenienia się roślin poza pola uprawne.

Barszcz Sosnowskiego jest rośliną zielną, byliną o grubej, głęboko bruzdowanej łodydze, o średnicy do 12 cm. Młode rośliny barszczu Sosnowskiego są bardzo podobne do siewek barszczu zwyczajnego. Łodyga ma 3-6 międzywęźli, rozgałęzia się na szczycie, jej cechą charakterystyczną są duże, podzielone liście, o średnicy od 1 do 1,5 m, wewnątrz jest pusta. Pierwsze liście tej rośliny są okrągławe, a w miarę jej wzrostu stają się trójkątne. Łodyga i wszystkie liście na dolnej stronie są delikatnie owłosione. Kwiatostan tworzą olbrzymie baldachy o średnicy ponad 50 cm, złożone z kilkudziesięciu mniejszych baldaszków, posiadające często do 20 tys. kwiatów. Owocem jest rozłupka, rozpadająca się po dojrzeniu na dwie płaskie niełupki koloru oliwkowego. Jedna roślina potrafi wykształcić do 40 tys. nasion.

W pierwszym roku roślina wytwarza tzw. rozetę, w drugim wyrastają pędy nasienne, zamiera po wydaniu nasion. Nasiona uzyskują zdolność kiełkowania po 60 do 90 dniach przebywania w temperaturze od 2 do 5°C. Proces ten w warunkach naturalnych następuje w okresie zimy, po uprzednim rozsianiu nasion. Nasiona zachowują zdolność kiełkowania do 4 lat. Z niektórych rozet wyrastają pędy i wówczas roślina owocuje później niż w drugim roku wegetacji, stając się przez to rośliną wieloletnią. W naturalnych siedliskach osiąga wysokość do 1,5 metra. W Polsce warunki rozwoju dla barszczu Sosnowskiego są wyjątkowo korzystne, dlatego niektóre osobniki osiągają od 3,5 do ponad 4 m wysokości, jej silny, palowy korzeń może sięgać do 2 m głębokości.

Barszcz Sosnowskiego pojawia się w siedliskach do których należą: przydroża, szlaki turystyczne, nieużytki, odłogi, lasy, tereny zielone, pola uprawne. Najczęściej występuje na terenach wilgotnych, w pobliżu cieków wodnych, kanałów i rowów. Jest rośliną agresywną, inwazyjną, niezwykle trudną do zwalczania.

3. Szkodliwość rośliny, pierwsza pomoc

3. 1. Szkodliwość rośliny

Szczególnie ważnym problemem jest pojawienie się barszczu Sosnowskiego na terenach zamieszkałych i w ich pobliżu. Roślina stanowi bowiem poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi, szczególnie dzieci. Posiada niebezpieczne właściwości parzące, zawiera olejki lotne, które w kontakcie ze skórą, pod wpływem promieni słonecznych, powodują silne oparzenia i rany. Parzące działanie tej rośliny nasila się w czasie wysokich temperatur i większej

wilgotności powietrza. We włoskach znajdujących się na liściach i łodygach wstępują olejki eteryczne zawierające związki zwane furanokumarynami (pochodne kumaryny), które przenikając przez skórę wywołują silny efekt fotouczuleniowy, zaczerwienienia, swędzenia, bąble, głębokie bolesne owrzodzenia, brązowe blizny, bielactwo a przed wszystkim poważne oparzenia z martwicą skóry włącznie. Bolesne oparzenia występują zwykle z opóźnieniem, dopiero po upływie kilku godzin od kontaktu z rośliną. Miejsca podrażnione na skórze zachowują wrażliwość na światło ultrafioletowe nawet przez kilka lat. Największe niebezpieczeństwo poparzenia występuje w okresie kwitnienia i owocowania barszczu.

Roślina może powodować oparzenia także u zwierząt hodowlanych, np. wymion krów mlecznych. Spożycie przez zwierzęta zielonych roślin może spowodować stan zapalny przewodu pokarmowego, krwotoki wewnętrzne i biegunkę.

Dodatkowym zagrożeniem jest ograniczanie bioróżnorodności naturalnych siedlisk, barszcz tworzy bowiem liczne populacje, ograniczając w ten sposób przestrzeń życiową gatunkom, którym biologia nie pozwala na konkurencję z tak okazałą rośliną. Stanowi poważne zagrożenie nie tylko dla rodzimych gatunków.

3.2. Pierwsza pomoc po kontakcie z barszczem:

Ze względu na szczególnie niebezpieczny charakter, wysoką toksyczność barszczu Sosnowskiego, wszystkie osoby biorące udział w zwalczaniu tej rośliny bez względu na stosowaną metodę i wykonywaną pracę, muszą być dokładnie poinformowane o szkodliwości, toksycznych i parzących właściwościach tej rośliny, muszą ponadto być wyposażone w odpowiednie ubrania ochronne, konieczne jest zakładanie kombinezonów, rękawic i okularów ochronnych.

Pierwsza pomoc po kontakcie z barszczem obejmuje następujące działania:

1. należy szybko i bardzo dokładnie obmyć ciało wodą z mydłem;
2. przynajmniej przez 48 godzin unikać ekspozycji podrażnionych miejsc na światło słoneczne;
3. należy natychmiast udać się do lekarza.

4. Regulacje prawne określające obowiązek usuwania barszczu

Barszcz Sosnowskiego objęty jest prawnym zakazem hodowli, rozmnażania i sprzedaży na terenie Polski.

Barszcz Sosnowskiego został wymieniony w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. Nr 210, poz. 1260).

Regulacje zamieszczone w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1161) stanowią podstawę do jakościowej ochrony gruntów, która między innymi zgodnie z dyspozycją art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy polega na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi.

Stosownie do art. 4 pkt 16 i 17 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przez grunty zdegradowane rozumie się grunty, których rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian

środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej. Natomiast przez grunty zdewastowane rozumie się grunty, które utraciły całkowicie wartość użytkową w wyniku przyczyn, o których mowa wyżej.

Art. 15 ust. 1 tejże ustawy stanowi, że właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrekultywowanych na cele rolne jest obowiązany do przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie erozji i ruchom masowym ziemi, co oznacza, że zawarty w tym przepisie obowiązek przeciwdziałania degradacji gleb jest obowiązkiem płynącym z mocy samego prawa i obciąża właścicieli gruntów.

5. Metody zwalczania.

Wyróżniamy mechaniczne i chemiczne metody zwalczania barszczu Sosnowskiego.

5. 1. Zwalczanie mechaniczne to:

- podcinanie korzeni,
- orka,
- koszenie,
- ścinanie roślin kwitnących,
- usuwanie baldachów.

Żadna z ww. metod nie daje efektu całkowitego zniszczenia rośliny. Efekt usunięcia rośliny można uzyskać dopiero w ciągu kilku sezonów wegetacyjnych, stosując 2–3 zabiegi rocznie. Korzenie należy podcinać lub wykopywać dwukrotnie: wczesną wiosną i w połowie lata, przy czym ze względu na łatwość odrastania z szyi korzeniowej rośliny, zaleca się ich podcinanie co najmniej 10 cm poniżej powierzchni gleby.

Za pomocą orki można zniszczyć wschody barszczu. Orka głęboka (24 cm) może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion. Jest to metoda pracochłonna, ale bardzo efektywna, może być stosowana w przypadku występowania pojedynczych roślin albo mało licznych stanowisk. Orka jest nieskuteczna w przypadku dużych obszarów ze względu, na potrzebę dokładnego usunięcia korzeni, aby roślina nie przyjęła się od nowa.

Metodą stosowaną na większych arealach może być koszenie. Ze względu na fakt szybkiego odrastania rośliny, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion, koszenie musi być powtarzane 2–3 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego. Częste koszenie osłabia roślinę, lecz jej nie likwiduje ponieważ pędy rośliny, które na przyszły rok odrosną znajdują się około 3 do 4 cm pod powierzchnią ziemi.

Podobny do wykaszania efekt daje wypas bydła i owiec (czarne owce wrzosówki). Zwierzęta wcześniej powinny mieć możliwość przywyknienia do pokarmu w postaci barszczu. W obrębie pastwiska powinna istnieć możliwość wypasu na różnych roślinach pokarmowych. zaleca się przeprowadzenie przynajmniej jednego koszenia terenu wypasu w sezonie, aby pasza zwierząt nie była jednolita i składała się także z innych roślin. Należy przy tym mieć na uwadze fakt, że zbyt duże nasilenie występowania barszczu może być dla zwierząt, podobnie jak dla ludzi szkodliwe, powodując podrażnienia błon śluzowych, oparzenia.

Kolejny sposób walki z barszczem Sosnowskiego - ścinanie kwitnących roślin przed zawiązaniem nasion zapobiega wytworzeniu nowych nasion. Powinien być stosowany przez kilka lat.

Skuteczność stosowania następnej z metod - usuwania baldachów zależy od czasu usuwania. Przedwczesne usuwanie powoduje regenerację rośliny i wytworzenie nowego kwiatostanu. Późny zabieg „ogławiania” skutkuje osypywaniem się dojrzałych nasion do gleby. Ścięte baldachy należy zebrać i zniszczyć.

Do metod mechanicznych zalicza się ponadto:

- a) zawiązywanie baldachów w worki plastikowe oraz zmiana warunków glebowych - w czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, co uniemożliwia rozsiewanie się nasion; zebrane w plastikowe worki nasiona należy spalić, obszar na którym rósł barszcz poddaje się procesowi wapnowania; metoda polega na ograniczeniu wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny;
- b) karczowanie roślin- polegające na usunięciu wierzchniej warstwy gleby na obszarach, gdzie roślina występuje w największym zagęszczeniu, przywiezieniu na to miejsce nowej ziemi, wykonaniu głębokiej orki i wapnowaniu gleby.

Metoda karczowania jest metodą skuteczną, już po pierwszym roku jej stosowania stwierdzono znaczące ograniczenie ilości roślin barszczu Sosnowskiego. W roku następnym, w miejscach, gdzie dokonano wymiany powierzchniowej warstwy ziemi nie stwierdzono okazów barszczu lub pojawiły się tylko pojedyncze osobniki.

Stosowanie metod mechanicznych jest wskazane na niewielkich obszarach, w miejscach, w których nie można użyć oprysków tj. na obszarach ochrony przyrody, w pobliżu ujęć wody pitnej i obszarów zamieszkałych.

5. 2. Zwalczanie chemiczne

Wyniki prowadzonych w kraju i za granicą doświadczeń wskazują na dużą przydatność w zwalczaniu barszczu herbicydów zawierających glifosat, który może być stosowany nawet w pobliżu zbiorników wodnych i jest jedyną substancją oficjalnie zarejestrowaną, przeznaczoną do zwalczania barszczu w Europie. Na wykazie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu zezwoleniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi znajdują się środki zawierające glifosat, np. Agrofarm Glyfosat 360 SL, Avans Premiun 360 SL, Glyfos 360SL, Klinik 360 SL, Kosmik 360 SL, Roundap 360 SL i Taifun 360 SL. Są to preparaty dolistne o działaniu systemicznym. Pobierane przez zielone części rośliny: liście, zielone pędy i niezdrewniałą korę, przemieszczają się po całej roślinie i docierają do jej części podziemnej (korzenia, rozłogów) powodując ich zamieranie. Pierwsze objawy działania środków (żółknięcie i więdnienie) są widoczne po upływie 7 – 10 dni od zabiegu. Całkowite zamieranie rośliny następuje po około 3 tygodniach. Wysoka temperatura i wilgotność powietrza oraz silne nasłonecznienie przyspieszają działanie preparatów. Herbicydy nie zalegają w glebie i ulegają rozkładowi przez mikroorganizmy glebowe.

Zaleca się stosowanie Roundupu 360 SL lub innych preparatów opartych na glifosacie w dawkach 4,5 do 8 l/ha. Dawki niższe stosuje się w czasie wiosny, późnego lata i jesienią na rośliny barszczu w fazie silnie rozrośniętych rozet. Dawki najwyższe stosuje się na rośliny dorosłe, które zaczynają wchodzić w okres spoczynku wegetacyjnego.

Oprysków należy dokonywać w dni bezwietrzne i takie, w których nie przewiduje się występowania opadów atmosferycznych. W czasie opryskiwania nie dopuszczać do rozwiewania cieczy na sąsiednie pola.

Środki ochrony roślin należy stosować w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska, w tym przeciwdziałać zniesieniu środków ochrony roślin na obszary i obiekty niebędące celem zabiegu. Środki ochrony roślin powinny być stosowane z uwzględnieniem okresu, w którym na obszarze objętym zabiegiem będą przebywali ludzie.

Celem skutecznego niszczenia barszczu Sosnowskiego właściwe jest stosowanie kilku metod zwalczania, kombinacji mechanicznych i chemicznych sposobów.

Inne metody zwalczania barszczu takie jak stosowanie soli, amoniaku, oleju opałowego nie mogą być stosowane ze względu na negatywny wpływ na środowisko, glebę, wodę.

5.3. Okres prowadzenia zabiegów

Walkę z barszczem Sosnowskiego trzeba zaplanować minimum na 2 – 4 do 5 lat, aby wyeliminować partie roślin wschodzących, roślin pominiętych w kolejnych zabiegach, jak również i takich, które zostały osłabione, ale ciągle odrastają. Zabiegi powinno się wykonywać w trzech zasadniczych terminach:

- a) wiosennym – do połowy maja na siewki (do fazy rozety),
- b) wczesnoletnim – czerwiec w okresie wytwarzania pędów kwiatowych oraz do początku kwitnienia;
- c) późnoletnim – koniec sierpnia i we wrześniu gdy nowe pokolenie roślin osiągnie 15-35 cm wysokości i na osobniki wieloletnie, gdy rośliny zaczynają gromadzić substancje pokarmowe w korzeniach.

6. Ocena stanu aktualnego

6.1. Położenie, powierzchnia, liczba ludności Gminy Świdwin

Gmina Świdwin położona jest w dorzeczu rzeki Regi, w środkowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie świdwińskim. Zajmuje powierzchnię 247 km². Od Bałtyku dzieli ją 50 km a od granicy polsko-niemieckiej – 120 km. Na powierzchni blisko 25 tys. ha mieszka 6 400 ludzi utrzymujących się głównie z rolnictwa. Użytki rolne zajmują na terenie gminy ponad 60 % powierzchni, natomiast lasy i grunty leśne ponad 27 %. Ponad 87 % użytków rolnych to grunty orne, zaś pozostałą część zajmują sady i użytki zielone.

Warunki przyrodniczo-krajobrazowe zachęcają do odwiedzenia tych okolic. Wokół Świdwina rozciągają się niewysokie rozległe wzniesienia z płytkimi dolinami, porośnięte malowniczymi lasami, obfitującymi w zwierzynę łowną i jeziora o czystej wodzie. Piękno zieleni, mikroklimat, czyste powietrze stwarzają doskonałe warunki do rozwoju turystyki. Nad czystą wodą ukrytych w lasach jezior jest wiele urokliwych zakątków, w których można przyjemnie spędzić urlop lub weekend. Atrakcję stanowią także zabytki gminy, m. in. 12 kościołów rzymskokatolickich oraz liczne pomniki przyrody.

6.2. Skupiska barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Świdwin.

Na terenie Gminy Świdwin barszcz Sosnowskiego występuje na obszarze 2 sołectw, na powierzchni około 6,81 ha. Powierzchnię ustalono na podstawie danych szacunkowych, informacji przekazanych przez Mieszkańców Gminy i właścicieli gruntów zajętych przez barszcz oraz oględzin dokonanych przez Pracowników Urzędu Gminy Świdwin.

Powierzchnię gruntów zajętych przez barszcz Sosnowskiego zawiera zamieszczona niżej tabela.

Lp.	Obręb	Numer działki	Powierzchnia zajęta przez barszcz
1.	Oparzno	83	0,30 ha
2.	Oparzno	81/19	0,40 ha
3.	Oparzno	92/5	0,02 ha
4.	Gola Dolna	26/22	0,01 ha
5.	Gola Dolna	26/27	0,10 ha
6.	Gola Dolna	26/25	5,00 ha
7.	Cieszeniewo	166/4	0,60 ha
8.	Rycerzewko	2/4	0,40 ha

Podobnie jak na innych terenach barszcz Sosnowskiego w Gminie Świdwin zajmuje głównie rowy i grunty rolne. Szczególne zagrożenie stwarza masowo rosnący barszcz na gruntach znajdujących się w sąsiedztwie gruntów zabudowanych w m. Gola Górna obręb Gola Dolna.

7. Działania zrealizowane

Intensywne działania mające na celu doprowadzenie do całkowitego usunięcia barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin rozpoczęto w roku 2016. Wykonane działania obejmowały:

- 1) ustalenie terenów zajętych przez barszcz Sosnowskiego (inwentaryzacja);
- 2) skierowanie do właścicieli gruntów zajętych przez barszcz pism dotyczących usunięcia tej rośliny w trybie natychmiastowym; pisma zawierały także informację o szkodliwości barszczu, metodach usuwania, działaniach Wójta Gminy Świdwin które zostaną wdrożone w przypadku nie podjęcia działań mających na celu usunięcie ww. rośliny.

8. Działania planowane

Celem realizacji zadania polegającego na całkowitym usunięciu barszczu Sosnowskiego z gruntów na terenie Gminy Świdwin planuje się wykonanie niżej określonych działań:

- 1) Opracowanie Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin na lata 2018- 2023.
- 2) Sporządzenie zbiorczej informacji dotyczącej lokalizacji i powierzchni obszarów zajmowanych przez barszcz Sosnowskiego.

- 3) Podjęcie działań mających na celu pozyskanie środków na sfinansowanie akcji usuwania barszczu Sosnowskiego z obszaru Gminy Świdwin.
- 4) Wylonienie podmiotu odpowiedzialnego za bezpośrednie zwalczanie barszczu Sosnowskiego w przypadku pozyskania przez Gminę Świdwin dofinansowania na realizację zadania w zakresie usuwania barszczu Sosnowskiego.
- 5) Kontrola realizacji obowiązku usuwania barszczu Sosnowskiego w Gminie Świdwin.
- 6) Przeprowadzenie akcji edukacyjnej w zakresie szkodliwości barszczu Sosnowskiego.
- 7) Coroczne informowanie mieszkańców Gminy Świdwin, a w szczególności Mieszkańców Sołectw na obszarze, których występuje barszcz Sosnowskiego o sposobie realizacji Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin na lata 2018- 2023.

9. Zasady finansowania działań wynikających z realizacji Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin.

Poziom wiedzy o szkodliwości barszczu Sosnowskiego i konieczności usuwania tej niebezpiecznej rośliny jest stosunkowo duży. Brak pełnej realizacji obowiązku usuwania barszczu nie wynika zatem z nieświadomości lub złej woli, uzasadniony jest trudną sytuacją finansową właścicieli gruntów, żywotnością rośliny i brakiem możliwości technicznych.

Gmina Świdwin podejmuje działania mające na celu pozyskanie środków finansowych na realizację zadania z zakresu usuwania barszczu Sosnowskiego ze środków Wojewódzkiego Funduszu ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

W przypadku uzyskania przez Gminę Świdwin dotacji na dofinansowanie zadania usuwania barszczu Sosnowskiego:

- 1) 75% kosztów kwalifikowanych zostanie pokryte przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- 2) 25% kosztów kwalifikowanych zostanie pokryte przez Gminę Świdwin lub właścicieli nieruchomości, na których znajduje się barszcz Sosnowskiego na podstawie zawartego porozumienia.

W przypadku nie uzyskania przez Gminę Świdwin dotacji na dofinansowanie zadania usuwania barszczu Sosnowskiego właściciele terenów zajętych przez barszcz Sosnowskiego zobowiązani są do finansowania kosztów usuwania barszczu Sosnowskiego ze środków własnych.

10. Okres realizacji Programu

Właściciele położonych na terenie Gminy Świdwin gruntów zajętych przez barszcz, podejmują działania mające na celu usunięcie tej rośliny jednakże, działania te są mało skuteczne.

Ze względu na potrzebę zapewnienia skuteczności prowadzonych działań ustala się okres realizacji działań objętych niniejszym Programem do 31.12.2023 r.

11. Sposób edukacji i informacji społeczeństwa w zakresie problematyki usuwania barszczu Sosnowskiego

Usunięcie barszczu Sosnowskiego jak wykazano w niniejszym Programie jest zadaniem złożonym, długotrwałym i wymaga znacznych nakładów finansowych. Szacuje się, że do

przeprowadzenia tego procesu niezbędny będzie okres około 5 lat. Rozległe czasowo zadanie wymaga określonej strategii postępowania. Niezbędne jest kontynuowanie rozpoczętej akcji i systematyczne rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej, w szczególności w sołectwach zaatakowanych przez barszcz informacji o szkodliwości tej rośliny dla zdrowia i środowiska.

12. Harmonogram realizacji Programu

Harmonogram realizacji Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin na lata 2018 – 2023

Lp.	Zadanie	Termin realizacji
1.	Opracowanie Programu usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Białogard na lata 2018 – 2023	2018 r.
2.	Działania edukacyjne	2018 r. – 2023 r.
3.	Działania mające na celu pozyskanie środków finansowych na dofinansowanie realizacji Programu	2018 r. – 2023 r.
4.	Wykonywanie zabiegów usuwania barszczu	2018 r. -2023 r.
5.	Kontrola realizacji zabiegów usuwania barszczu Sosnowskiego	corocznie
6.	Informacja o realizacji Programu	corocznie
7.	Aktualizacja Programu	w razie potrzeby, w latach 2018 - 2023
8.	Analiza potrzeby kontynuacji Programu	2023 r.

13. Wskaźniki monitorowania Programu.

Zamieszczona niżej tabela określa wskaźniki monitoringu niniejszego Programu.

Lp.	Wskaźnik monitoringu	Jednostka miary
1.	Powierzchnia gruntów objętych zabiegami usuwania barszczu Sosnowskiego w danym roku w stosunku do powierzchni zinwentaryzowanej	%
2.	Udokumentowane nakłady poniesione na wykonanie zabiegów usuwania barszczu Sosnowskiego	zł
3.	Powierzchnia gruntów z których barszcz został całkowicie usunięty	ha

Zakłada się, że przyjęcie niniejszego Programu spowoduje podjęcie zabiegów usuwania barszczu na wszystkich znajdujących się na terenie Gminy Świdwin gruntach, zajętych przez tę roślinę, niezależnie od źródła finansowania kosztów zabiegów.

14. Metody i harmonogram usuwania barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Świdwin

Lokalizacja skupisk barszczu w sąsiedztwie miejsc zamieszkania, różnorodność rodzajów i ukształtowania terenów zajętych przez tę roślinę powoduje konieczność wdrożenia metod intensywnych, zapewniających jak najszybszą, całkowitą likwidację barszczu Sosnowskiego

na terenie Gminy Świdwin. Wyżej wymienione okoliczności i wiedza o możliwościach finansowych właścicieli gruntów wskazują na, że najwłaściwszą metodą usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Świdwin jest metoda mieszana, tj. koszenie i usuwanie chemiczne z wykorzystaniem preparatów zawierających glifosat.

Walkę z barszczem należy zaplanować przynajmniej na okres 4 do 5 lat. Zabiegi powinno się wykonywać w trzech zasadniczych terminach:

- a) wiosennym – do połowy maja,
- b) wczesnoletnim – czerwiec oraz do początku kwitnienia,
- c) późnoletnim – koniec sierpnia i we wrześniu.

15. Zadania podmiotu wykonującego prace związane z bezpośrednim zwalczaniem rośliny barszcz Sosnowskiego.

1. Udział w szkoleniach/ lub posiadanie doświadczenia, w zakresie bezpiecznego zwalczania barszczu Sosnowskiego (zasady BHP stosowane przy opryskiwaniu środkiem chemicznym, kontakt z rośliną, terminy wykonywania oprysków, wycinania itp.).
2. Bezpośrednie zwalczanie rośliny poprzez:
 - a) przeprowadzanie zabiegów agrotechnicznych;
 - b) oznaczenie terenu przeprowadzanych działań taśmą ostrzegawczą i poprzez umieszczanie tablicy informacyjnej.
3. Prowadzenie stałej obserwacji terenu w celu wykrycia dalszego rozwoju rośliny.
4. Udział w kontroli wykonania zabiegów.

16. Wnioski

Mimo, że barszcz Sosnowskiego objęty jest prawnym zakazem hodowli, rozmnażania i sprzedaży na terenie Polski, z prowadzonych badań wynika, że powierzchnia zajmowana przez tę roślinę systematycznie się zwiększa. Zwalczanie barszczu jest zatem konieczne, bardziej niż w przypadku innych inwazyjnych gatunków roślin. Brak zabiegów niszczących powoduje bowiem systematyczny wzrost zajmowanej powierzchni. Walka z tą rośliną jest trudna ze względu na jej wysoki współczynnik rozmnażania, odporność na wiele herbicydów oraz konieczność wielokrotnego powtarzania zabiegów niszczących. Jak twierdzą naukowcy podstawą sukcesu w walce jest kompleksowość działań. Istnieje wiele metod zwalczania barszczu, jednak wysoka szkodliwość tych metod i samej rośliny powoduje konieczność wykonywania tych prac przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie osoby, co pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że droga do całkowitego zwalczania barszczu Sosnowskiego jest długa, ale konsekwencja w działaniu i poczucie współodpowiedzialności za zdrowie ludzi i środowisko daje szansę uporania się z tym problemem.

17. Wykaz wykorzystanej literatury:

- 1) Adamczewski K., Paradowski A., Barszcz Sosnowskiego, PIORIN, Instytut Ochrony Roślin, Poznań;
- 2) Krzysztofiak A., Romański M., Walka z barszczem Sosnowskiego – jednym z najgroźniejszych gatunków roślin inwazyjnych w Polsce. Poradnik dla pracowników parków narodowych, Pracownia Naukowo – Edukacyjna, Krzywe;
- 3) Miklaszewska K., Barszcz Sosnowskiego – obcy gatunek inwazyjny: biologia, zagrożenia, zwalczanie. [w:] Progress in Plant Protection/Postępy w Ochronie Roślin 48 (1) 2008, Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy, Poznań;
- 4) Wojciech Radecki w Komentarz do ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, stan prawny na dzień 1 stycznia 2009 r.
- 5)

18. Przepisy prawa:

- 1) ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1161),
- 2) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 ze zm.),
- 3) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. Nr 210, poz. 1260).
- 4) ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2017 r. poz. 50 ze zm.).